

II Препоруке за послодавце и раднике у вези са превенцијом и за случај инфекције COVID-19

Обавјештења и препоруке за раднике и послодавце

- Радницима који имају симптоме акутне респираторне болести препоручује се да остану код куће и не долазе на посао све док не прође најмање 24 сата од престанка повишене температуре, осјећаја грознице или других симптома (кашаљ, кијање, отежано дисање; – без употребе љекова који снижавају температуру или других љекова који могу утицати на испољавање симптома (нпр. средства за сузбијање кашља). **Запослени треба да обавијесте свог послодавца и да остану код куће када су болесни!**
- Радницима који имају симптоме акутне респираторне болести препоручује се да не иду у дом здравља ради установљивања дијагнозе. **Путем контакт броја 0800 50 555** радник може остварити контакт са надлежном службом и добити јасне инструкције за даље поступање. Путем наведеног контакта радник ће добити адекватну помоћ и бити збринут од стране надлежне здравствене службе;
- Радници који немају могућност да адекватно збрину дијецу због евентуалне одлуке о затварању вртића **се не препоручује да посјећују здравствене установе-домове здравља** ради рјешавања питања одсуства са рада, из разлога што ће здравствене установе и љекари у ситуацији успостављење трансмисије новог коронавируса у популацији бити ванредно оптерећени, а наведена мјеста ризична за ширење инфекције за особе које нису адекватно опремљене заштитним средствима;
- Послодавцима и радницима се препоручује да **кроз договор дефинишу одсуство са рада за раднике који немају алтернативни начин и могућност бриге о дјечи током трајања епидемије;**
- Ако то до сада нису урадили, послодавци се **охрабрују да имплементирају план одсуства ради сузбијања инфекције COVID-19**, као и да утврди план рада од куће (телеворкинг);
- Послодавцима се препоручује **флексибилан приступ** и компанијску политику која има разумјевања за **оправдане спријечености за рад услед болести** а у складу са здравственим смјерницама, епидемиолошком ситуацијом и процјењеним нивоом ризика од оболијевања. Информације запослене о томе.
- Послодавцима се препоручује да обезбједи квалитетно и континуирано информисање радника о инфекцији, мјерама и активностима које су радници обавезни предузети у оквиру радног односа, мјерама које предузима послодавац, као и о правима за вријеме привремене спријечености за рад. Накнаде за вријеме привремене спријечености за рад се обрачунавају у складу са важећим прописима и не разликују се у односу обрачун накнада у стандардним условима (стање ван епидемије);

- Послодавцима се предлаже да планом одсуства у вези сузбијања инфекције COVID-19 обухвате и раднике **који буду жељели самоизолацију**, а који имају сумњу да су били у конттакту са зараженом особом
- У комуникацији са надлежним институцијама након сузбијања и заустављања ширења инфекције биће инициране активности на изналагању решења за **рефундацију трошкова одсуства** са рада по претходно наведеним одсуствима;
- **Радницима на одређено вријеме** и привремено запосленима потребно је могућити **равноправан третман** са другим радницима и увијек нагласите важност тога да и ове особе у случају појаве симптома остану код куће.
- Послодавцима се сугерише да **не инсистирају на редовном и уредном достављању извјештаја о спријечености за рад** (тзв. дознака) од љекара посебно за запослене који имају симптоме акутне респираторне инфекције, нити захтјевајте да Вам правовремено издају потврду да се запослени може вратити на посао, из разлога што ће здравствене установе и љекари у ситуацији успостављење трансмисије новог коронавируса у популацији бити ванредно оптерећени те неће моћи правовремено достављати ту врсту документације. Када епидемијски пик прође – све административне процедуре могу бити надокнађене.
- Послодавци би такође требали да покажу и **флексибилност** када запослени треба да остану код куће и **његују обољелог члана породице**. Послодавац треба да буде свјестан да у складу са развојем епидемиолошке ситуације запослени морају остати код куће ради њега обољеле дјеце или других чланова породице у обиму већем него што је то уобичајено.
- Препоручује се да запослени који развију или за које се процјени да могу развити симптоме акутне респираторне болести (нпр. кашаљ, недостатак даха) након доласка на посао или током радног времена, **буду одмах одвојени у посебан дио компаније** (заседна прострија / канцеларија), да добију респираторну заштиту и у случају да су тегобе благе – упуте кући. Ако нису доступне маске и други вид респираторне заштите за болесне, особе са симптомима док не пођу кући, треба да прекривају нос и уста папирном марамицом приликом кијања и кашљања (или да кијају и кашљу у свој лакат или нпр. испод ревера ако су марамице недоступне).

Препоруке и смјернице послодавцима у припреми планова

Неки од главних елемената разматрања приликом доношења одлука послодавца о адекватном одговору на епидемију укључују:

- Тежину болести (тј. број обољелих, број хоспитализованих и стопа смртности) у заједници;
- Утицај болести на запослене који припадају посебно осјетљивим групама (нпр. старији одрасли и хронични болесници) и могу бити у већем ризику од развоја компликација.

- Припрему на могућност већег броја изостанака запослених због њихове или болести чланова њихових породица, као и на могућност затварања вртића и школа као и прилагођавање новој и брзо мијењајућој ситуацији (укључујући рад од куће, рад на даљину, он-лине наставу и слично)
- Послодавци треба да планирају и адекватно реагују у случају изостанака са посла - имплементирање планова за наставак основних пословних активности у случају да додје до већег броја изостанака од уобичајеног.
- Оспособљавање више запослених за обављање кључних послова у компанији тако да кључно радно мјесто може бити покривено и у случају одсуства чланова тима.

Мјере хигијене и едукативни материјали

- Поставите постере који промовишу остајање код куће особа са симптомима, нагласите значај правилне респираторне хигијене – начина кијања и кашљања, као и хигијене руку на радном мјесту.
- Обезбједите марамнице и канте (које се отварају без додиривања рукама) за одлагање истих.
- Упутите запослене да чисте руке дезинфекционим средством на бази алкохола који садржи најмање 60-95% алакохола, или да перу руке водом и сапуном у трајању од најмање 20 секунди. Прање руку водом и сапуном треба практиковати ако су руке видљиво запрљање.
- Обезбједите на радном мјесту доступност воде и сапуна, као и дезинфекционог средства на бази алкохола нарочито у заједничким и најфреквентнијим просторијама – ходници, лифтови, фоајеи.... Обезбједите да се залихе средстава за дезинфекцију редовно занављају и одржавају на потребном нивоу.
- Обезбједите редовно чишћење свих површина које се често додирују, као нпр. површине у оквиру радног простора, столови, кваке, рукохвати, лифтови, копир и фах машине и сл.
- За дезинфекцију простора и површина користите уобичајена средства за ту намјену у складу са препорукама које се налазе у упутству произвођача.
- Тренутно се не препоручује никаква додатна дезинфекција осим рутинског чишћења (уколико у том простору није боравила особа за коју је потврђено да је обољела од COVID-19).
- Обезбједите влажне марамнице (пожељно са дезинфекционим средством на бази алкохола) за једнократну употребу тако да запослени прије сваке употребе могу очистити најчешће коришћене површине (нпр. кваке за врата, тастатуре, даљински управљачи, столови).

Додатне мјере у случају појаве оболијевања од COVID-19

- Радници који су добро, али имају болесног члана породице или су били у контакту са неким за кога се сумња или је потврђено да болује од COVID-19 код куће, требали би обавијестити

свог надређеног и пратити упутства од стране надлежног епидемиолога и Института за јавно здравство Републике Српске.

- Ако се потврди да је радник оболио од COVID-19, инсистирајте на правовременој размјени провјерених информација те о обољевању обавјестите све раднике који су могли бити изложени вирусу услед боравка у истом простору или заједничком раду са обољелом особом. Циљ је пружити сваку врсту помоћи и подршке епидемиолошкој служби у трагању и идентификовању свих могућих контаката током периода заразности. Радници за које се утврди да су били у контакту са потврђеним случајем COVID-19 треба да остану код куће и прате инструкције надлежног епидемиолога и Института за јавно здравље Републике Српске.

План у случају епидемије COVID - 19

Тежина болести и број особа које ће обољети од ЦОВИД- 19 након евентуалне импортације и успостављеног локалног преноса вируса није познат нити се са задовољавајућом прецизношћу може предвидјети.

Уколико постоје докази о постојању епидемије ЦОВИД- 19, послодавци би требали бити спремни да флексибилно одговоре на различите нивое озбиљности у смислу побољшања плана пословног реаговања.

Институт ће наставити да прикупља податке, на националном и међународном нивоу, вршити редовне процјене ризика и у случају потребе издавати нове смјернице.

Информације које треба узети у обзир при планирању одговора

Сви послодавци требају размотрити најбољи начин сузбијања ширења акутних респираторних инфекција и у случају појаве епидемије умањити утицај COVID-19 на радном мјесту. Послодавци би требало да идентификују своје циљеве, који могу укључивати једну или више од следећих ставки:

- 1.) смањење преноса вируса међу запосленима,
- 2.) заштита особа који су у већем ризику од развоја компликација,
- 3.) одржавање пословања и минимизирање негативних ефеката на друге субјекте у њиховим ланцима пословања.

Неки од главних елемената разматрања приликом доношења одлука о адекватном одговору на епидемију укључују:

- Тежину болести (тј. број обољелих, број хоспитализованих и стопа смртности) у заједници;
- Утицај болести на запослене који припадају посебно осјетљивим групама (нпр. старији одрасли и хронични болесници) и могу бити у већем ризику од развоја компликација.

- Припрему на могућност већег броја изостанака запослених због њихове или болести чланова њихових породица, као и на могућност затварања вртића и школа као и прилагођавање новој и брзо мијењајућој ситуацији (укључујући рад од куће, рад на даљину, он-лине наставу и слично)
- Послодавци треба да планирају и адекватно реагују у случају изостанака са посла - имплементирање планова за наставак основних пословних активности у случају да додје до већег броја изостанака од уобичајеног.
- Оспособљавање више запослених за обављање кључних послова у компанији тако да кључно радно мјесто може бити покривено и у случају одсуства чланова тима.
- Спремност за промјену пословне праксе ради одржавања критичних функција (нпр. идентификовати алтернативне добављаче, одредити приоритетне купце или привремено обуставити неке активности уколико је потребно).
- Послодавце који послују на више локација треба подстицати да локалним менаџерима дају овлашћења за преузимање одговарајућих послова описаних у њиховом плану реакције у случају јављања епидемије.
- Подстиче се стални контакт и савјетовање са епидемиолошким службама на локалном и државном нивоу. Пошто се интензитет епидемије може разликовати у зависности од географског подручја, локални здравствени радници и локални (општински) кризни штабови издаће и редовно ажурирати упутства за своје општине.

Важна разматрања за креирање плана реакције у случају епидемије инфективних болести

Сви послодавци би требали бити спремни да имплементирају стратегије у циљу заштите запослених од COVID-19. За вријеме епидемије COVID-19, сви запослени који развију симптоме болести би требали остати код куће, треба подстицати хигијену руку и респираторну хигијену (правилно кијање и кашљање), као и редовно обављати чишћење радних површина (столови, кваке, тастатуре итд).

Препорука за послодавце:

- Обезбиједите флексибилан план и укључите своје запослене у његов развој и спровођење,
- Дискутујте о плану или урадите вјежбу како би унапријед утврдили да ли план има недостатака које је потребно кориговати,
- Подијелите план запосленима и објасните расподјелу људских ресурса, које су обавезе и дужности на радном мјесту као и евентуалне погодности у смислу могућности додатне зараде,
- Подијелите искуства са другим предузећима у заједници (посебно онима у вашем ланцу пословања), привредним коморама и удружењима да бисте побољшали напоре заједнице у реаговању.

Препоруке за план реаговања у случају епидемије инфективних болести:

- Препознајте ризична радна мјеста на којима је могуће доћи до изложености као и друге ризике по здравље запослених.
- Извршите (пре)расподјелу људских ресурса како би били сигурни да је пракса и политика компаније у складу са препорукама здравствених власти.
- Испитајте да ли можете прилагодити радну праксу, културу и обичаје у компанији, као што су флексибилна радна места (нпр. телекомуникација) и флексибилно радно вријеме (нпр. рад у смјенама) како би смањили могући број друштвених контаката између запослених и повећали физичку дистанцу међу запосленима као и између запослених и других особа.
- За запослене који могу да обављају послове путем телекомуникационих мрежа, супервизори треба да подстичу рад на овај начин, умјесто да долазе на радно место, док год се симптоми не повуку. Обезбиједите информатичку технологију како би што више запослених могли радити од куће.
- Одредите своје приоритетне активности и улоге, као и критичне елементе унутар вашег ланца (нпр. сировине, добављачи, услуге/производи и логистика) потребне за одржавање пословања. Планирајте како ће пословати ваше предузеће ако се повећа број изостанака са посла или се постојећи ланци снабдјевања прекину.
- Успоставити ауторитете и процедуре за спровођење и укидање плана реакције на епидемију заразне болести, промену пословних активности (нпр. могућност промјене или прекида рада у погођеним областима) и преношење пословног знања међу кључним запосленима. Блиско сарађујте са локалним здравственим службама у циљу адекватне примјене предпостављених мјера.
- Планирајте смањење изложености (блиских контаката) међу запосленима, а такође и између запослених и клијената, уколико јавно- здравствене службе препоруче социјално дистанцирање.
- Успоставите поступак информисања запослених и пословних партнера о вашим плановима реакције у случају епидемије као и ажурираних информација о COVID-19. Очекујте страх, узнемиреност, гласине и дезинформације међу запосленима и у складу с тим планирајте комуникацију (едукација, упућивање на релевантне изворе).
- У неким заједницама може доћи до затварања вртића и школа, нарочито у случају погоршања епидемиолошке ситуације COVID-19. Одредите како ћете поступати у случају пораста броја изостанака запослених због болести, њега обољелих чланова породице и оних који морају остати код куће да би чували дјецу која не иду у вртић/школу. Послодавци би требало да се припреме за успостављање флексибилног радног времена за ове запослене.
- Ако постоје докази о епидемијском јављању COVID-19, размислите о могућности отказивања пословних путовања у друге земље у складу са препорукама Министарства здравља и социјалне заштите у Влади РС.